

Mohács

Most, hogy közeledik a tragikus és véres mohácsi csata ötszázadik évfordulója, érdemes elgondolkodni a történelmen. Van olyan vélemény ugyanis – és mérvadó személyeké –, hogy a történelem nem tudomány, tehát nem érdemes vele foglalkozni, nem tárgyilagos (objektív) tudomány, mint a matematika, a természettudomány (biológia) stb., hanem alanyi, egyéni (szubjektív), azaz attól függ, hogy ki írja. Ennélfogva megbízhatatlan. Van azonban egy másik vélemény is, az ókori rómaiaké, akik szerint a történelem az élet tanítómestere. (*Historia est magistra vitae.*) Nem kétséges, hogy ez az utóbbi a helyes.

A magyar történetírás egészen a latin nyelvű krónikáktól kezdve mindmáig az uralkodók és az ország történelmével foglalkozott, magáról a népről viszont alig ejt szót, mintha ez nem is lenne fontos. A jelenkor történelme viszont azt bizonyítja, hogy ennél nincsen semmi fontosabb.

Kisfaludy Károly jeles költő vagy kétszáz évvel ezelőtt ezt írta Mohácsról: „*Hősvértől pirosult gyásztér, sóhajtvá köszöntlek, / Nemzeti nagylétünk nagy temetője, Mohács!*” Igen. Ez okozta ugyanis, hogy az addigi nemzeti nagylétből, hatalomból és tekintélyből szinte semmi sem maradt. Sajnos nemcsak ez történt, hanem az is, hogy a nép, a magyar nemzet majdnem megszűnt létezni, majdnem úgy járt, mint elődei és rokonai: a hunok és az avarok, akiknek még nyoma is alig maradt ezen a tájon – nem kétséges, hogy a szomszédok és a többi európai nép örömére.

Miért és hogyan történhetett meg ez? Nyilván nem véletlenül. Ezt valaminek meg kellett előznie. Igen. Az egyik előzmény az volt, hogy az általánosnak mondott törökellenességnek a magyar politika mindig híve volt – már ezer év óta –, és már Nagy Lajos magyar király idejében is hadakoztak a magyarok a törökök ellen – lásd Arany János Toldijának egy részletét: „*Mentek-é*

tatárra? mentek-é törökre, / Nekik jóéjtszakát mondani örökre?” Aztán a magyar balkáni hadjáratok azt a célt szolgálták, hogy a törököket kiűzzék a Balkán-félszigetről, Európából (Hunyadi János). A másik ok egy teljességgel meggondolatlan és ostoba lépés volt: felbőszítették Szulejmánt, a török szultánt, mert a magyar király parancsára lefejezték a követét, és ajándék helyett annak fejét küldték el neki. Ez egyenlő volt a hadüzenettel. Ezután megindult a törökök támadása, és a magyar végvárok egymás után elestek. Nándorfehérvár is 1521-ben. Ezzel megnyílt az út a törökök előtt az ország belseje felé, és mint tudjuk, 1526 augusztusában lezajlott a mohácsi csata. A török sereget a jól képzett és a hadvezetésben jártas Ibrahim pasa vezette, aki annak összeállításában is fő szerepet játszott. Róla az a hír járta, hogy görög származású volt. A török sereg előbb érkezett meg Mohácsra, mint a magyar, így jobb hadállást foglalhatott el a magyarokénál, nagyobb létszámmal rendelkezett, és fegyverzettel is jobban fel volt szerelve. Ágyúikat állítólag a franciáktól kapták, és a láncos ágyúvédékek szörnyű pusztítást végeztek a magyarok páncélos és lovas seregében. A csata így mindössze két óráig tartott. Az ütközetnek több mint húszezer magyar áldozata lett. Tudjuk, hogy a magyar királynak sikerült elmenekülnie a csata színhelyéről, futás közben azonban beleesett az előző napi esőzéstől megduzzadt Csele patakba, és belefulladt a vízbe. Senki sem segítette ki, mert mindenki a maga életét igyekezett menteni. A törökök aztán a foglyul ejtett kevés magyar vitézt lefejezték.

Érdekességként megemlíthető, hogy a francia király és az orosz cár gratulált Szulejmánnak a fényes győzelemhez. Úgy hírlílik, hogy a politikában az egyháznak semmi jelentősége nem volt, mint ahogy később sem Trianonban.

Ady Endre egyik megrázó versének ezt a címet adta:

Nekünk Mohács kell

*Ha van Isten, ne könyörüljön rajta:
Veréshez szokott fajta,
Cigány-népek langy szívű sihederje,
Verje csak, verje, verje.*

*Ha van Isten, meg ne sajnáljon engem:
Én magyarnak születtem.
Szent galambja nehogy zöld ágat hozzon,
Üssön csak, ostorozzon.*

*Ha van Isten, földtől a fényes égig
Rángasson minket végig.
Ne legyen egy félpernyi békességünk,
Mert akkor végünk, végünk.*

Ady Endrének igaza volt, amikor azt állította, hogy a magyar nép veréshez szokott fajta, mert ezer éven át sokszor verték nemcsak Mohácsnál és a török hódoltság alatt, hanem előtte és utána is. Akit pedig sokat vernek, az, tudjuk, bizony hozzászokik a veréshez, és már nem is tudja, nem is veszi észre, hogy verik. A verés, az ostorozás, az ütlegetés nemcsak testileg – bottal – történhet, hanem lelkileg is, megaláztatás, megszegyenyítés, lekicsinylés, semmibevétel, kigúnyolás formájában is, gondoljunk csak II. (Vak) Béla magyar király sógorának, a szerb nemzetiségű főparancsnoknak a megjegyzésére, hogy a besenyők és a székelyek gyává, mert megfutamodtak a támadó német sereg elől. Hogyne futamodtak volna meg a páncélba öltözött németek elől, amikor nekik nem volt páncéljuk, Belos bán mégis őket küldte az első sorokban a harcba. Megaláztatás folyamatosan történt a békében is, azzal, hogy a magyar nép többségét, azokat, akik azelőtt szabadok voltak, és a maguk urai, jobbágyosorba, cselédségbe, szolgasorba kényszerítették följobbvalóik. Kik voltak ezek? Ezek bizony nem magyar eredetűek voltak, hanem jórészt jövevények, akiket, sajnos, a magyar király hívott be az országba, hogy hatalmát megerősítse, megszilárdítsa velük, és ha kellett, harcoljanak az ellenséggel. Ennek fejében hatalmas földbirtokokat és tisztségeket nyertek, kaptak a királytól. Többségük legszívesebben kiirtotta volna a magyarokat, mint ahogy a hunokat és az avarokat is, de ezt most mégsem tették, mert szükségük volt rájuk,

hogy földjeiket megműveljék, szükség volt a dolgos kezekre. Hogy némi fogalmunk legyen ezeknek a magyaroknak a helyzetéről, csak el kell olvasni Ilyés Gyula *Puszták népe* című könyvét.

Jellemző a közállapotokra, hogy a jobbágyokból, cselédekből, zsellérekéből parasztok, azaz földművesek lettek ugyan, tehát fölszabadultak a rabság kiszolgáltatottsága alól, de ők továbbra is megaláztatottnak érezhették magukat, kigúnyolottnak – gondoljunk csak a kabaréjelenetekre!

Ez a helyzet alig változott valamiképp is a második világháború óta. A parancsuralmi (diktatórikus) rendszer hívei és vezetői gondosan ügyeltek arra, hogy az új rendszer lényegét tekintve ne változzon gyökeresen. Az ő gyerekeik továbbra is kedvező helyzetben maradtak, és vezető pozíciókba kerülhettek, a magyar nép többsége viszont most is kénytelen volt hozzászokni a kiszolgáltatottság különféle formáihoz, a kirekesztettség különböző megnyilvánulásaihoz.

Idézet Ady Endre *Fölszállott a páva* című verséből: „Vagy lesz új értelmük a magyar igéknek, / Vagy marad régiben a bús, magyar élet.” Hát, maradt, és ezen a törvények, a rendelkezések nem sokat változtathatnak, mert az egész magyar nép összetétele olyan, hogy gyökeres változtatás alig lehetséges.

Abban viszont Ady Endrének nincsen igaza, hogy a verés, az önostorozás megmenthet bennünket a pusztulástól, mert már eddig is volt éppen elég Mohács, mégsem mentett meg bennünket a tragédiáktól.

Valami másra lenne tehát szükségünk, mégpedig szeretetre és rokonszenvre! Ezt azonban csak rokonoktól kaphatunk: eltekintve Mohács-tól! Ezek a rokonok pedig a török népek, az oszmán törökök, a mongolok és a finnugor népek. Szomszédainktól és a többi nyugati néptől szeretetet és rokonszenvet hiába várunk és vártunk eddig is – csak Trianont kaptuk. Hiába volt a hízogás, törekedés, segítségnyújtás, azonos hit és kultúra. A velük való kapcsolatra azonban továbbra is szükség van, a barátira és a gazdaságira is – az egyensúly megőrzése érdekében.

Ady Endre pedig fogoly volt, a hatalmi elit és a pénzemberek kiszolgáltatott foglya, mert úgy kellett táncolnia, ahogyan ők füttyültek neki..., és nekünk, szegény magyaroknak el kell fogadnunk, és bele kell törődnünk, hogy sokfélék, sokszínűek (diverzifikáltak) vagyunk.